

Suomen yliopistokirjastojen neuvosto
Puheenjohtaja
Jarmo Saarti

Viite: Kirjelmä, Suomen yliopistokirjastojen neuvosto, 8.10.2007, Kansalliskirjaston palvelutoiminnan läpinäkyvyyden kehittäminen

Asia: Vastaus neuvoston kirjelmään

Yliopistokirjastojen neuvosto on esittänyt 8.10.2007 päivätyssä kirjelmässään huolensa Kansalliskirjaston päätöksenteon tasapainoisuudesta ja talouden seurannasta. Se on myös huolissaan kirjaston taloudellisesta tilanteesta ja siitä kykeneekö kirjasto huolehtimaan kirjastoverkkopalvelujen tarjoamisesta. Neuvosto epäilee, että kirjaston säästötoimet kohdistuvat erityisesti juuri kirjastoverkkopalveluihin.

Johtokunta vastaa seuraavaa:

Johtokunta kiittää Suomen yliopistokirjastojen neuvostoa annetusta palautteesta.

Kansalliskirjasto on vuorovaikutuksessa maan kirjastoverkon kanssa kehittänyt ja tuottanut yhteisiä peruspalveluja useita vuosia ja onnistunut saadun palautteen perusteella siinä hyvin. Kirjastoverkon keskinäinen vuorovaikutus on erityisen tärkeää palvelujen onnistuneelle kehittämiselle.

Tämä on todettavissa myös vuonna 2006 tehdyn asiakastytyväisyystutkimuksen perusteella. Lainmuutos vuonna 2006 vahvisti myös muiden kirjastosektorien oikeuden palveluihin joita yliopistokirjastot olivat saaneet jo pitkään. Kansalliskirjasto kehittää ja tuottaa jatkossakin palveluja koko kirjastoverkolle edellyttäen että valtiovalta kohdentaa tähän riittävästi rahoitusta. Kirjaston käsityksen mukaan yliopistokirjastoille tuotettujen yhteisten kirjastoverkkopalvelujen taso on säilynyt sovittujen palvelusopimusten mukaisena.

Johtokunta pitää hyvänä, että yliopistokirjastojen neuvosto kiinnittää huomiota keskitettyjen palvelujen voimavarojen varmistamiseen. On tärkeätä, että kirjastoverkko, ml kirjastoverkon asiakkaat tuo Kansalliskirjaston rinnalla painokkaasti esiin miten tärkeätä tutkimuksen, opetuksen ja muun tiedonsaannin edistämiseksi Kansalliskirjaston tuottamien yhteisten palvelujen ja niiden resurssoinnin riittävyyden takaaminen on. Resurssointi ei nyt ole riittävää palvelutarpeisiin nähden.

Kansalliskirjaston näkemyksen mukaan vasta noin vuoden voimassa ollut toimialan muutos on vielä keskeneräinen. Kirjasto on äskettäin esittänyt, että yliopistolain muutosten vaikutuksia selvitettyä kehittäisiin Kansalliskirjaston ohjausjärjestelmää nykyistä toimivammaksi ja vastaamaan modernin kansalliskirjaston tehtäviä. Kirjasto on esittänyt, että sen palveluista ja resursseista laadittaisiin kansainvälinen arviointi.

Postiosoite:
PL 15 (Unioninkatu 36)
00014 Helsingin yliopisto
Käyttöosoite: Unioninkatu 36
Puhelin: (09) 1911
Faksi: (09) 191 22719

Perusrahoitus

Kirjaston perusrahoitus ei ole lisääntynyt vuodesta 2004. Menot, erityisesti palkkamenot ovat sen sijaan lisääntyneet samaan aikaan 12%. Koska julkishallinnon rahoitus näyttää tiukkenevan entisestään, kirjasto sopeuttaa toimintaansa muun valtiohallinnon tavoin. Tähän vaikuttaa myös tuottavuusohjelma. Rakenteellinen uudistaminen ja tuottavuuden parantaminen kohdistuu etenkin ns. perinteisiin kirjastotehtäviin. Toiminnan ja prosessien kehittäminen koskee kuitenkin koko kirjastoa.

Kirjasto valmistelee henkilöstösuunnitelmaa vuosille 2008-2015 ja sen pohjalta sisäisen liikkuvuuden ohjelman varmistaakseen strategiaa toteuttavien tehtävien jatkuvuuden. Kansalliskirjastostrategian painopisteinä ovat lähivuosina Digitaalinen kirjasto ja Kansallinen tutkimuskirjasto. Uudistukset tukevat näiden toiminnallisten painopisteiden toteuttamista ja siten kirjastoverkon palvelujen tuottamista.

Yliopistokirjastoille on kohdennettu vuosittain e-aineistojen hankintaan suurin osa Kansallisen elektronisen kirjaston kolmen miljoonan euron rahoitusmyönnöstä. Muu osa tästä on käytetty yliopistokirjastojen palvelun kehittämiseen kuten henkilöstökuluihin ja tiedonhakuportaaliin. Voidaan siis todeta, että yliopistokirjastoille myönnetty rahoitus on pysynyt muuttumattomana lähes koko ajan. Vaikka rahoitus on käytännössä pienentynyt suhteessa hintatason nousuun, Kansalliskirjasto on budjetoitunut sen täysimääräisenä.

Kansalliskirjasto on kehittänyt Kansallista elektronisesta kirjastoa 10 vuotta ja tukenut sen palveluja budjetoinnissa ja toiminnassa. Opetusministeriö on esittänyt kantanaan, että Kansalliskirjasto tekee toimintaansa koskevat ratkaisut kokonaisbudjettinsa puitteissa.

Siirtomääräraha

Kirjasto on osa Helsingin yliopistoa ja sen talousraportointia. Vuodesta 2007 tulee ensimmäinen vuosi josta kirjasto laatii oman liitteen Opetusministeriölle lähetettävään yliopiston tilinpäätökseen ja sen toimintakertomukseen. Tämä on seurausta kirjaston omasta valtakunnallisten tehtävien momentista valtion talousarviossa.

Kirjasto on laatinut osana tammikuussa valmistuvaa vuosiraporttia talousraportin, jonka johtokunta käsittelee ja hyväksyy. Vuonna 2007 johtokunta päätti, että se käsittelee erillistä talousraporttia yliopiston tilinpäätöstietojen valmistumisen jälkeen. Uudenlainen talousraportti käsiteltiin maaliskuussa 2007 ja johtokunta hyväksyi sen. Kirjasto kehittää jatkuvasti kustannuslaskentaansa ja talousraportointiaan ja ottaa huomioon asiakkuudet ja palvelut entistä paremmin.

Samassa johtokunnan kokouksessa keskusteltiin myös kirjastoverkkopalvelujen siirtyvistä määrärahoista. Keskustelussa ylikirjastonhoitaja Kai Ekholm, johtokunnan puheenjohtaja Hannu Niemi ja kirjastoverkon edustaja ylikirjastonhoitaja Mirja Iivonen kertoivat Opetusministeriön, Kansalliskirjaston ja Helsingin yliopiston edustajien kanssa käydystä erillisneuvottelusta ja siellä Opetusministeriön edustajien esittämän selkeän kannan, että Kansalliskirjastolle myönnettyt rahat eivät ole korvamerkittyjä. Kansalliskirjasto hoitaa sovitut palvelut vuorovaikutuksessa kirjastoverkon kanssa.

Toiminnan alkuvuosina (2001) yliopistokirjastojen e-hankintaan varatusta rahasta siirtyi seuraavalle vuodelle, myöhemmin siirtyvän rahan määrä on ollut pieni. Kirjasto on usean vuoden ajan yliopiston kvestuurin ohjeen mukaisesti huomauttanut FinELib-yksikölle, että siirtyvää raha ei tule jäädä. Helsingin yliopiston ohjeen mukaan laitosten siirtyvien määrärahojen osuutta on rajoitettu vuodesta 2001 lähtien. Tietyn prosentin ylittävältä osuudelta raha on siirtynyt yliopistolle.

Yhteinen työskentely

Kirjastoverkon ja Kansalliskirjaston edustajat tapaavat kaksi kertaa vuodessa neuvotellakseen keskitettyjen kirjastoverkkopalvelujen tavoitteista, voimavaroista ja tuloksista. Neuvottelussa käydään läpi kirjastoverkon kannalta tärkeimmät tavoitteet. Neuvottelut ovat osa Kansalliskirjaston valmistautumista tulosneuvotteluun liittyvään vuosittaiseen erillisneuvotteluun Opetusministeriön kanssa. Kirjastoverkkoa koskevat tavoite- ja voimavaraesitykset sisältyvät kokonaisesitykseen, joka johtokunnan käsittelyn jälkeen toimitetaan Opetusministeriölle. Kirjastoverkon edustaja osallistuu aina myös Opetusministeriön kanssa käytävään erillisneuvotteluun. Yhteinen työskentely toteutuu myös konsortioissa, ohjausryhmissä, työryhmissä ja erilaisissa asiantuntijoiden välisissä kokouksissa.

Kirjaston johto vastaa toiminnan kokonaistaloudesta ja -budjetista ja pyrkii varmistamaan kirjastolle asetettujen vastuiden ja tehtävien toteuttamisen parhaalla mahdollisella tavalla. Toivomme, että Kansalliskirjasto ja kirjastoverkko jatkossakin edistävät yhdessä maan kirjastopalvelujen kehittämistä yhteisten tavoitteiden, keskustelun ja toiminnan kautta.

Helsingissä 14.12.2007

Johtokunnan puheenjohtaja
Dekaani

Hannu Niemi

Ylikirjastonhoitaja

Kai Ekholm